

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 14/1998 vp

Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä syyskuuta 1998 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 103/1998 vp).

Lausunto

Lakivaliokunta on pyytänyt asiasta työasiainvaliokunnalta lausunnon. Työasiainvaliokunnan lausunto (TyVL 12/1998 vp) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Holger Rotkirch ja lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntösihteeri Katri Kummoinen ja lainsäädäntöjohtaja Mikko Könkkölä, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Ulla Liukkunen, työministeriö
- presidentti Pekka Orasmaa, työtuomioistuin
- lakimies Katja Lehto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- varatuomari Hannu Rautiainen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- lakimies Simo Zitting, Suomen Merimies-Unioni
- oikeustieteen tohtori Timo Esko..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen (Rooman yleissopimus) sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen

pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen (liittymissopimus). Liittymissopimus allekirjoitettiin Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996.

Rooman yleissopimuksella vahvistetaan sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevat yhdenmukaiset säännöt. Yleisenä periaatteena

yleissopimuksessa on, että sopimukseen sovelletaan sen valtion lakia, josta osapuolet ovat sopineet. Eräissä tapauksissa, muun muassa kuluttajasopimuksissa ja työsopimuksissa, tällaisella lakiviittauksella on kuitenkin rajoitettu vaikutus. Jos lakiviittausta ei ole tehty, sovelletaan sopimukseen sen valtion lakia, johon se läheisimmin liittyy.

Rooman yleissopimus on toissijainen suhteessa muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja Euroopan yhteisön lainsäädäntöön sekä mainitun lainsäädännön täytäntöön panemiseksi yhdenmukaistettuun kansalliseen lainsäädäntöön.

Liittymissopimuksen voimaansaattamisen vuoksi ehdotetaan lisäksi kumottavaksi kansain-

välisluonteisiin sopimuksiin sovellettavasta laista annettu laki, joka sisältää Rooman yleissopimuksen kanssa päällekkäisiä ja osin ristiriitaisia säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan myös eräihin muihin lakeihin sisältyvien lainvalintasäännösten kumoamista. Lisäksi ehdotetaan muutoksia työsopimuslakiin, eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutusopimuksiin sovellettavasta laista annettuun lakiin ja kuluttajansuojalakiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Liittymissopimus tulee Suomen osalta voimaan kolmannen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun Suomi on tallettanut ratifioimiskirjansa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan saatettavaksi voimaan Rooman yleissopimus ja siihen liittyvät pöytäkirjat. Yleissopimus sisältää määräykset siitä, minkä valtion lakia sovelletaan yksityisoikeudelliseen sopimukseen, jolla on liittyviä useampaan kuin yhteen valtioon. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Voimaansaattaminen ehdotetaan toteutettavaksi ns. blankolailla, joka on normaali ja yleinen voimaansaattamistapa silloin, kun kansainvälinen sopimus ei edellytä täydentäviä kansallisia säännöksiä. Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista on arvostellut blankolain käyttämistä ja ehdottanut, että tarpeelliset aineelliset säännökset sisällytettäisiin työsopimuslakiin. Lakivaliokunta on pyytänyt asiasta lausunnon työasiainvaliokunnalta. Lausunnossaan työasiainvaliokunta on päätenyt kannattamaan hallituksen esityksessä ehdotettua voimaansaattamistapaa.

Lakivaliokunta korostaa sitä, että Rooman yleissopimusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin sopimusvelvoitteisiin, joilla on liittymä useampaan kuin yhteen valtioon. Yleissopimuksen laajan soveltamisalan johdosta lainvalintasäännöksiä ei voida johdonmukaisuussyistä

sisällyttää ainoastaan yhteen lakiin, esimerkiksi työsopimuslakiin. Toisaalta lainvalintasäännösten sisällyttäminen eri lakeihin johtaisi päällekkäiseen kaksinkertaiseen sääntelyyn, koska laeissa olisi toistettava samansisältöisinä yleissopimuksen tarpeelliset määräykset. Yleissopimus muodostaa kokonaisuuden, jonka määräyksiä on vaikeaa erottaa toisistaan. Selkeyden ja oikeusvarmuuden vuoksi on parempi, että lainvalintasäännökset ovat yhdessä säädöksessä, Rooman yleissopimuksessa, kuin hajautettuina eri oikeuden alojen lainsäädäntöön.

Kansainvälisen sopimuksen yhdenmukainen tulkinta on tärkeä periaate ja erityisen keskeisenä sitä pidetään Rooman yleissopimuksen osalta, sillä sopimuksen 18 artikla nimenomaisesti korostaa yhdenmukaista tulkintaa. Blankolain käyttäminen edistää autenttista ja yhtenäistä tulkintaa sekä kansallisesti eri oikeuden aloilla että kansainvälisesti eri jäsenvaltioissa.

Rooman yleissopimus julkaistaan Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa ja keskeiset kansainväliset sopimukset on sisällytetty myös Suomen Laki -teokseen. Täten yleissopimuksen määräykset ovat löydettävissä samalla tavoin kuin muutkin keskeiset säädökset. Säädösten löytämistä ja kansalaisten tiedonsaantia voidaan helpottaa laatimalla lakikirjaan selkeät viittauk-

set yleissopimukseen ja sisällyttämällä sopimus kansalaisten käyttämiin oikeudellisiin julkaisuihin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että eduskunta hyväksyy ne Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996 Itäval-
lan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä so-*

pimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen, ja

että lakiehdotukset hyväksytään muutamattomina.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok
Anne Knaapi /kok
Pekka Kuosmanen /kok

Kari Myllyniemi /kesk
Reino Ojala /sd
Markku Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd
Pekka Saarnio /vas
Säde Tahvanainen /sd
Jukka Tarkka /nuors.